

Fonološki opis govora pri Negovi [SLA 367]

Mihaela Koletnik

IZVLEČEK: Govor Negove je točka 367 v mreži krajev za Slovenski lingvistični atlas. Govor, ki spada v panonsko narečno skupino, natančneje v vzhodno slovenskogoriško podnarečje, nima tonemskih nasprotij, ohranjeno pa je kolikostno nasprotje. Soglasniški sistem se od knjižnega razlikuje le v posameznih razvojih.

ABSTRACT: The local speech of Negova is registered as the point 367 in the Slovenian Linguistic Atlas. The speech belongs to the Pannonian dialect group, more exactly, to the eastern Slovenske gorice sub-dialect and has no tonemic opposition, but it has preserved the quantitative opposition. The consonant system varies from that of the standard language only in individual developmental instances.

0 UVOD

Negova (336 prebivalcev) je razloženo naselje z gručastim jedrom v osrčju Slovenskih goric. Naselje, h kateremu spadajo zaselki Mujhovec in Ločjak na jugozahodu, Negovska vas na zahodu in Negovski Vrh na severovzhodu, se prvič omenja kmalu po letu 1106 z imenom Negoinezelo.¹ Prva šola pri Negovi je iz leta 1872, druga, v kateri je pouk še danes, pa iz leta 1907. Župnijska cerkev Marijinega rojstva je iz leta 1699. Poznogotski grad tik nad jedrom vasi se prvič omenja leta 1425. V vršnih delih slemen so sadovnjaki in njive, nižje je mešani gozd, na ilovnatih tleh ob Krčovini pa travniki. Zaposleni vaščani delajo v Lenartu v Slovenskih goricah, Gornji Radgoni in Mariboru. Umetno Negovsko jezero je privlačna izletniška točka.

¹ Pavle Blaznik, *Historična topografija slovenske Štajerske in jugoslovanskega dela Koroške do leta 1500*, Maribor, Založba Obzorja, 1988, 360.

1 INVENTAR

1.1 SAMOGLASNIKI

1.1.1 Dolgi samoglasniki

i:		ü:		u:
	e:		o:	
	e:j		o:u	
		a:		

1.1.1.1 Funkcijo dolgega naglašenege zložnika opravlja tudi /ɤ:/.

1.1.2 Kratki samoglasniki

1.1.2.1 Naglašeni kratki samoglasniki

i		ü		u
	e/ɛ		o	
	e		å	

1.1.2.1.1 Funkcijo kratkega naglašenege zložnika opravlja tudi /ɤ/.

1.1.2.2 Nenaglašeni kratki samoglasniki

i [-j]		u
e		o
	a	

1.1.2.2.1 Funkcijo nenaglašenege zložnika opravlajo tudi /ɤ/, /ə/, /ɥ/.

1.2 SOGLASNIKI

1.2.1 Zvočniki

v		l	r	m
				n
j				ŋ

1.2.2 Nezvočniki

p	b	f	
t	d		
c		s	z
č		š	ž
k	g	x	

1.3 PROZODIJA

1.3.1 Govor nima tonemskih nasprotij.

1.3.2 Naglas ni vezan na določeno mesto v besedi.

1.3.3 Količnostna nasprotja so; naglašeni samoglasniki so dolgi ali kratki, nenaglašeni samo kratki.

1.3.4 Inventar prozodemov vsebuje dva naglasa ('V:, 'V) in nenaglašeno kračino (V).

2 DISTRIBUCIJA

2.1 SAMOGLASNIKI

2.1.1 Dolgi samoglasniki

2.1.1.1 Dolgi samoglasniki nastopajo le pod naglasom.

2.1.1.2 V skupinah *ymi:*, *ubi:* pride do premeta *y:* *ym-* > *muj-*, *ub-* > *buj-*: '*mu:jtj*', '*mu:jen* 'umiti', '*bu:jtj*', '*bu:jen* 'ubiti'.

2.1.1.3 /ü:/ v vzglasju ne nastopa. Dobi protetični /v/: '*vü:ra*', '*vü:š*'.

2.1.1.4 /o:/ je razmeroma redek samoglasnik. Pojavlja se v prevzetih in knjižnih besedah ter imenih: '*fõ:lgan*', '*p'rõ:batj*'; '*ta'kõ:j*'; '*Põ:xorje*', '*S'lõ:mšek*'.

2.1.1.5 V položaju pred /j/ se namesto /e:i/ govori [e:]: '*vë:ja*', '*vë:jalj*'.

2.1.1.6 V položaju pred /j/ se namesto /o:u/ govori [õ:]: '*g'nõ:j*', '*lõ:j*'.

2.1.2 Kratki samoglasniki

2.1.2.1 Naglašeni kratki samoglasniki

2.1.2.1.1 /e/ se v nekaterih redkih položajih premenjuje z /e:l/: '*pe:sjj*', '*se:je*', '*trë:tjj*'.

2.1.2.1.2 /ü/ v vzglasju ne nastopa; dobi protetični /v/: '*vüsta*'.

2.1.2.1.3 V položaju pred /m/ in /n/ se namesto /e/ govori [e]: '*b'remen*', '*semen*'; '*x'ren*', '*ko'lëno*', '*pena*'.

2.1.2.1.4 V položaju pred /r/ se namesto /e:/ govori [i]: '*cirkef*'.

2.1.2.1.5 V položaju pred /l/, /m/, /n/ se namesto /e/ govori [e]: '*dglatj*', '*b'rëmen*', '*ko'lëno*'.

2.1.2.1.6 V položaju pred /n/, /j/ se namesto /o/ govori [u]: '*gunin*', '*kunec*', '*kuj*'.

2.1.2.2 Nenaglašeni kratki samoglasniki

2.1.2.2.1 /i/ se govori samo v izglasju.

2.1.2.2.2 Fonem *u* je redek. Govori se v knjižnih in prevzetih besedah: '*dru'žina*', '*a:ntux*'.

2.1.2.2.3 /r/, /r/ in /r/ ne nastopajo ob samoglasnikih.

2.1.2.2.4 V vzglasju, ko je naglašen naslednji zlog, se namesto /r/ govori zveza *ər*: '*ər'dëča*'.

2.1.2.2.5 V brezglasnicah *če*, *že* ima /e/ položajno različico [e].

2.1.2.2.6 V brezglasnicah *da*, *ka* ima /a/ položajno različico [ã].

2.2 SOGLASNIKI

2.2.1 Zvočniki

2.2.1.1 /v/, ki se premenjuje z nezvočnikom /f/, lahko prištevamo med zvočnike, ker pred njim lahko nastopajo zveneči in nezvенеči nezvočniki.

2.2.1.2 /v/ je možen v položaju pred in med samoglasniki ter pred zvenečimi soglasniki: '*vëter*', '*ve:in*'; '*č'lõvik*', '*dre'vo:u*'; '*revma'ti:zen*', '*tr'a:vnik*'.

2.2.1.3 /u/ je možen v položaju za samoglasnikom in pred premorom: '*ba:u*', '*b'ra:u*', '*šo:u*', '*ž'ga:u*', '*po:u*' ter v redkih novejših besedah: '*A:u'strija*', '*a:uto*'.

2.2.1.4 Zvočniki ostajajo zveneči v vseh položajih, le /v/ se asimilira sledečemu

nezvenečemu nezvočniku in da /f/: *bez'ga:fke, f'sa:ka, naf'ti:češ, 'ži:fčna, fš'tāj.*

2.2.1.5 Zvočnik /v/ ne nastopa v izglasju, ampak se tam premenjuje s [f]: *lo'či:tef, mla'ti:tef, p'rāf.*

2.2.1.6 V izglasju se v večini primerov (redno v končnicah) namesto /m/ govori [n]: *'nesen, 'se:īkan, s 'si:non, k'rāvan, te'leton, 'tān.*

2.2.1.7 V položaju za /m/ se /n/ ne pojavlja; zanj se govori [l]: *'gūmla.*

2.2.1.8 V položaju pred /z/, /s/ se vzglasni /v/ včasih izgublja: *'zemen, 'sa:kj.*

2.2.2 Ne z v o č n i k i

2.2.2.1 V položaju pred /n/ se /d/ ne pojavlja; namesto njega se govori [g]: *g'nes.*

2.2.2.2 V položaju pred /l/ se za /t/ govori [k]: *k'lāčj, za /d/ pa [g]: g'le:īva.*

2.2.2.3 V položaju pred /j/ se namesto predloga z govori ž: ž *'jīve, ž 'jō:ū.*

2.2.2.4 V položaju pred /č/ se za /x/ govori [š]: *š'če:rka.*

2.2.2.4 V položaju pred /u/ (< -ol-) se za /t/ govori [k]: *'ku:čen 'tolčem'.*

2.2.2.5 Za /s/ v skupini *sk-* se govori [š]: *šk'rija.*

2.2.2.6 V položaju pred /t/ se za /p/ govori [f]: *f'tič, f'tičj.*

2.2.2.7 V položaju pred /p/ se izgublja vzglasni /s/: *p're:īdna.*

2.2.2.8 V položaju pred /c/, /n/ se izgublja /t/: *m'la:cj, 'lū:šna.*

2.2.2.9 Po zvonečnosti se nezvočniki prilagajajo sledečemu nezvočniku.

2.2.2.9.1 Zveneči nezvočniki ne nastopajo v izglasju, ampak imajo tam svoje nezveneče pare.

2.3 PROZODIJA

2.3.1 Naglas je možen na katerem koli zlogu besede.

2.3.2 Dolgi samoglasniki so le naglašeni.

2.3.3 Distribucija dolgih in kratkih samoglasnikov glede na položaj v besedi ni omejena.

3 IZVOR

3.1 SAMOGLASNIKI

3.1.1 Dolgi samoglasniki

i: ← stalno dolgega i: *'i:vje, k'ri:š, 'li:st, m'li:n, 'pi:šen, 'si:n, t'ri:, 'zi:ma;*

← v prevzetih besedah: *'ci:mprana, ma'ši:n, 'ri:xtar, 'ti:šlar;*

← v imenih: *'I:vek, Ma'ri:ja, 'Mi:lan.*

ü: ← stalno dolgega u: *'dü:ša, g'rü:ška, k'lü:č, 'kü:xan, 'lū:č, 'lū:k, 'lū:plen, o'lü:p;*

← v prevzetih besedah: *'fū:rtox, 'pū:ngrat.*

u: ← stalno dolgega f: *'du:k (sam.), 'gu:t, 'ku:čen 'tolčem', 'pu:nin, 'su:nce, 'vu:k, 'žu:ta;*

← v prevzetih besedah: *'ču:nta, 'pu:nčoxj, 'šu:xj.*

← stalno dolgega i v skupinah *ūbi:, ūmi: : 'bu:jj, 'bu:jen, 'mu:jj, 'mu:jen;*

ē: ← dolgega e: *je'sē:n, 'lē:t, 'mē:t, o'jē:, 'pē:č, s'fē:, 'še:st;*

- ← stalno dolgega *ɛ*: *de'se:t, de'vɛ:t, g'lɛ:dan, i'mɛ:, 'pɛ:t, 'vɛ:žen, 'zɛ:be, žre'be:*;
- ← redko *ɛ* po zapoznelem umiku naglasa s končnega kratkega zloga, če se naglas ni umaknil, ko je bil *ɛ* še dolg: *g'rɛ:da, k'lɛ:ča, 'pɛ:ta*;
- ← dolgega *ə*: *'dɛ:n, 'lɛ:n, 'vɛ:s, s 'tɛ:bo, z 'mɛ:no*;
- ← stalno dolgega *ɛ̃* v položaju pred *j*: *'vɛ:ja, 'vɛ:jalj*;
- ← redko novoakutiranega *ə* v nezadnjem besednem zlogu: *'pɛ:sj̃, 'sɛ:ž̃ɛ*;
- ← redko novoakutiranega *e* v nezadnjem besednem zlogu: *'rɛ:tj̃*;
- ← zgodaj podaljšanega novoakutiranega *e*: *'mɛ:t̃, 'sɛ:st̃ɛr, 'žɛ:n*;
- ← v prevzetih besedah: *'fɛ:xtala, 'kɛ:ksj̃, 'pɛ:nzija*;
- ← v imenih: *'Dɛ:nis, Go'rɛ:nska*.
- o: ← dolgega *o* v položaju pred *j*: *g'no:j, 'lɔ:j*;
- ← v knjižnih besedah in imenih: *ta'ko:j, 'Pɔ:xorje, S'lɔ:mšek*;
- ← v prevzetih besedah: *'xɔ:lp'jãren, 'xɔ:zpt'rɔ:garj, 'ti:rš'tɔ:k*.
- e:ɨ ← stalno dolgega *ɛ̃*: *be'se:ɨda, b're:ɨk, č're:ɨšna, g're:ɨx, 'je:ɨn, k'le:ɨt, 'le:ɨs, 'me:ɨx, 'me:ɨsɨc, na're:ɨžen, 'se:ɨkan, s'me:ɨx, s'ne:ɨk, s're:ɨda, s've:ɨča, z've:ɨzda*.
- o:u ← dolgega *o*: *'bo:ɨk, dre'vo:ɨ, me'so:ɨ, 'mo:ɨč, 'no:ɨč, 'no:ɨs, s'po:ɨvet, s'to:ɨ, 'šo:ɨla, 'vo:ɨs*;
- ← stalno dolgega *ɔ*: *d'ro:ɨk, 'go:ɨbec, go'lo:ɨp, k'lo:ɨp, k'ro:ɨk, 'mo:ɨš, ot'ro:ɨbj̃, 'ro:ɨp, 'so:ɨsit, 'zo:ɨp*;
- ← zgodaj podaljšanega novoakutiranega *o*: *'ko:ɨža, 'ko:ɨs, 'o:ɨs* (oboje rod. mn.);
- ← po mlajšem naglasnem umiku na *o*: *'go:ɨsanca, 'po:ɨzva*;
- ← v prevzetih besedah: *pla'fo:ɨn, 'šo:ɨštar, 'zo:ɨs*.
- a: ← stalno dolgega *a*: *d'va:, g'la:va, g'ra:t, x'ra:st, k'la:s, ko'va:č, k'ra:l, 'la:s, m'la:da, p'ra:x, t'ra:va*;
- ← redko dolgega *ə*: *'ča:st, 'la:š*;
- ← v prevzetih besedah: *'a:ntux, 'fa:rof, 'ša:jba, 'ža:jfa, ž'la:jf*;
- ← v imenih: *'A:na, 'A:ɨstrija, 'Ma:rko*.
- ɣ: ← stalno dolgega *ɣ*: *'bɣ:f, 'čɣ:f, 'mɣ:kɛfca, 'pɣ:st, s'mɣ:t, 'vɣ:x*.

3.1.2 Kratki samoglasniki

3.1.2.1 Naglašeni kratki samoglasniki

- i ← staroakutiranega *i* v nezadnjem besednem zlogu: *brada'vica, 'xiša, 'lipa, li'sica, 'riba, 'žila*;
- ← staroakutiranega *i* v zadnjem besednem zlogu: *'din, f'tič, 'nič, 'nit, 'sit*;
- ← po mlajšem naglasnem umiku na *i*: *p'rimenj̃, p'rinas, p'ritebj̃, p'rivas*;
- ← v prevzetih besedah: *'ciga, 'giftna, g'lit*.
- ü ← staroakutiranega *u* v nezadnjem besednem zlogu: *'bükef, 'küra, 'küšar, 'müxa, vüjec*;
- ← staroakutiranega *u* v zadnjem besednem zlogu: *f'küp, 'jük, k'rüx, 'küp, 'tü*;
- ← po mlajšem naglasnem umiku naglašene *u*: *s'tüdenec, 'šürka, 'vüxa*;
- ← v prevzetih besedah: *g'rünt, 'lüft, 'šürc, 'züpa*.

- u ← staroakutiranega » v nezadnjem besednem zlogu: 'duga (prid.), 'puxj (im. mn.), 'puna, 'vuna;
 ← staroakutiranega » v zadnjem besednem zlogu: 'pux, 'pun;
 ← prednaglasnega » po umiku naglasa s končnega kratkega zloga nanj: 'buxa;
 ← novoakutiranega o v položaju pred nosnim soglasnikom: 'gunin, 'kuř;
 ← umično naglašenedega o v položaju pred nosnim soglasnikom: 'kunec;
 ← v prevzetih besedah: 'durx, 'furt, 'tuxant.
- e/ę ← staroakutiranega ě v nezadnjem besednem zlogu: b'ręza, 'dędek, 'jęstj, 'leřnik, 'leto, 'męsto, po'vedatj, 'repa, 'reřatj, 'sekatj, si'dętj, st'rexa, že'lezo; 'dęlatj, 'delalj, 'dęlo; b'ręmen, 'sęmen; ko'leño, 'pęna;
 ← staroakutiranega ě v zadnjem besednem zlogu: 'dęt, x'ręn,
 ← v prevzetih besedah: 'kętna, 'leđer.
- o ← staroakutiranega q: 'dęga, 'gęba, 'kęća, 'tęća;
 ← q po zapoznelem umiku naglasa s končnega kratkega zloga, če se naglas ni umaknil, ko je bil q še dolg: 'mořkj;
 ← novoakutiranega o v nezadnjem besednem zlogu: 'bořra, 'bořjji, 'čořa, 'dořber, g'lędatj, 'nořsin, 'ořen, p'ręsin, so'bořa, ř'koda, 'vęla;
 ← novoakutiranega o v zadnjem besednem zlogu: g'roř, 'koř, k'roř, 'noř, 'pořt, 'poř;
 ← o, ki je prišel pod naglas po umiku naglasa s končnega kratkega zloga: 'bořič, č'lęvik, 'dořbra, g'rořa, 'kęsa, 'kęsec, 'kořa, 'ořix, 'vořna, 'vořjska;
 ← po mlajšem naglasnem umiku naglašenedega o: 'bořgat, 'mořzol, 'pořsebj, 'pořplat;
 ← v prevzetih besedah: k'nęř, 'kęř, 'kęřp, 'mořt.
- e ← staroakutiranega ę v nezadnjem besednem zlogu: 'detela, s'reča;
 ← staroakutiranega ę v zadnjem besednem zlogu: 'več, 'zet;
 ← včasih ę po zapoznelem umiku naglasa s končnega kratkega zloga, če se naglas ni umaknil, ko je bil ę še dolg: 'ječmen, 'jezik;
 ← novoakutiranega e v nezadnjem besednem zlogu: k'leplen, 'melen, 'nesa, 'peka, 'pelan, 'seden, 'zelje, 'ženska;
 ← novoakutiranega e v zadnjem besednem zlogu: k'met;
 ← e, ki je prišel pod naglas po umiku naglasa s končnega kratkega zloga: 'metla, 'nesen, 'rečen, 'rekla, 'sestra, s'pekla, s'tela, 'zemla, 'žena;
 ← novoakutiranega ə v nezadnjem besednem zlogu: 'gene, 'lexka, 'meša, pre'mekne, s'nexa, 'zemen;
 ← novoakutiranega ə v zadnjem besednem zlogu: 'deř, 'pes, 'teř;
 ← ə, ki je prišel pod naglas po umiku naglasa s končnega kratkega zloga: 'deska, 'megla, 'tema;
 ← po mlajšem naglasnem umiku naglašenedega e: 'četrtেক, p'reveč;
 ← v prevzetih besedah: c'vek, 'fertik, p'reša, 'remen.
- ā ← staroakutiranega a v nezadnjem besednem zlogu: b'rāta (rod. ed.), b'rāzda, d'lāka, 'jāgoda, k'rāva, 'mātj, s'lāma, 'zāba;
 ← staroakutiranega a v zadnjem besednem zlogu: b'rāt, 'gāt, m'rās, 'nās, p'rāř, 'tān;

- ← po mlajšem naglasnem umiku na *a*: 'ádvént, 'nápne, 'záčnen;
 ← v prevzetih besedah: 'jášenk, g'láš, 'lâmp, 'pânt, š'káf, š'tála.
 r ← iz *r*, ki je postal naglašen po naglasnem umiku z izglasnega kratkega zaprtega zloga: 'xřbet.

3.1.2.2 Nenaglašeni kratki samoglasniki

- i/j -j ← *i*: ci'gân, i'mę:, ti'si:; 'xodín, 'noşin, na 'mizj;
 ← *ě*: li'sę:na, si'detj, si'no:ų; č'lóvik, 'orix, 'so:ųsit, 'veditj;
 ← *u*: ki'pü:vlen, lid'ję:, vi'či:ja, vi'si:; 'kořix, 'pa:zdixę;
 ← *u* v daj., mest. ed. m., s. sp.: b'rátj, te'letj;
 ← v prevzetih besedah: 'pe:nzija, 'šu:xj.
 u ← v redkih knjižnih besedah: dru'žina;
 ← »: 'jábuke;
 ← v prevzetih besedah: 'a:ntux.
 e ← *e*: be'sę:įda, je'sę:n, pe'či: (rod. ed.), že'lęzo; 'nese, 'nesen, 'peče, 'teče;
 ← *ę*: kle'či:, me'so:ų, pes'ti:; 'mize (im. mn.), 'tele, 'žene (im. mn.);
 ← *ě* v posameznih besedah: dre'vo:ų, te'lo:ų;
 ← *ə*: 'kunec, m'la:tec, 'za:vec; 'pe:įsek, 'pe:tek, 'vo:ųsek;
 ← v prevzetih besedah: 'lęder, 'remen, š'poxet.
 o ← *o*: do'ma:, ko'lENO, ko'va:č, no'či: (rod. ed.); 'lęto, 'męsto;
 ← *q*: klo'pi:, mo'ža: (rod. ed.), zob'ję:; 'lipo, z 'lipo, 'mizo, z 'mizo, 'želot;
 ← v prevzetih besedah: 'fa:rof, 'fü:rtox, 'pu:nčoxj.
 a ← *a*: brada'vica, las'ję:, mla'ti:tef, b'ręza, g'láva, 'jágoda, 'ža:gatj;
 ← *o* -an-, ki je po onemitvi nastalo iz -eni- < -ěni- > -sųca > -sanca: 'go:ųsanca;
 ← -il, -ěl, -al, -əl: p'rósa, t'ro:ųsa; 'vęda, 'vida; g'lę:da, 'meta; 'moęa, 'reka, 'peka 'pekel';
 ← v prevzetih besedah: ma'si:n, pla'fo:ųn; 'pü:ngrat, 'šo:ųštar, 'ža:jfa.
 r ← *r*: kř'vi:, přs'ta:nec, sř'čę:, tř'pe:įla, toda ə'r'dęča;
 ← po onemitvi istozložnega *i* in *u*: př'nesla, př'vę:za; př 'šumj; 'vevřca, dř'go:ųq drugič'.
 l ← po onemitvi samoglasnika ob *l*: 'ka:nglca, 'ma:ndl, p'rikřt, šk'rempř.
 ŋ ← po onemitvi samoglasnika ob *n*: ko'pi:šųce, s'večųca, š'ma:rųce.
 ← *ę* v besedi 'me:įşęc.

3.2 SOGLASNIKI

3.2.1 Zvočniki

Zvočniki /j l r m n/ so nastali enako kot izhodiščni splošnoslovenski glasovi, poleg tega pa še:

- v ← *w* pred in med samoglasniki ter pred zvenečimi soglasniki: 'vęter, 've:įn, 'vütro; o'ta:va, po've:įdla, 'za:vec; 'i:vje, t'ra:vnik, revma'ti:zen; v 'gümlö, v 'lüftj;
 ← redko *m*: 'venda 'menda';
 ← kot proteza: 'vo:skj, 'vüxa, 'vüjzda, 'vü:š.
 u ← -l za samoglasnikom in v izglasju: 'baų:, b'ra:ų, ž'ga:ų, 'šo:ų;

- j ← w v redkih posameznih besedah: 'A:ȳstrija, 'a:ȳto.
 ← ř v položaju pred /d n č š z/: 'xu:jdo, š'ta:jnga, 'mɛ:jča, 'na:jšla, 'vüjzda;
 ← redko r: 'fa:jmaštř/'fa:jmašter;
 ← redko d: 'tü:j;
 ← redko l: 'doj.
- l ← n v položaju za m: 'gümla;
 ← l': 'detela, k'ra:l, k'lü:č, 'melen, ne'dɛla, 'poštela, 'vɔla, 'zemla;
 ← redko v: 'lâmp;
 ← primarne skupine dl: 'šilo, 'vile;
 ← skupine -tl-, -dl- v preteklem opisnem deležniku glagolov na -t, -d in glagola *jesti*: c'vela, fk'râlĵ, 'jĕlj, 'pâla, p'rela, z'mela.
- n ← n' v izglasju in v položaju ob samoglasniku: 'koštan, 'lü:kna, 'oĝen, p'rɔšna, 'za:dna;
 ← -m v večini primerov, redno v končnicah: 'din, k'râvan, 'pečen, s 'si:non, 'zemen;
 ← redko r: 'ma:ntrala, z'ma:ntranĵ;
- m ← n po disimilaciji ohranjen v besedi 'ženim 'ženin'.
- j ← n' na začetku besede in v vzglasnem položaju med dvema samoglasnikoma: 'jega (rod. ed.), 'jiva, ž 'jo:ȳ; mrav'li:ĵak, 'ro:ȳmaĵe, s'vi:ĵa, za'mɛ:ĵalĵ, živ'le:ĵe.

3.2.2 Nezvočniki

Nezvočniki so se razvili iz enakih psl. glasov kot v izhodiščnem splošnoslovenskem sistemu, poleg tega pa še:

- f ← w pred nezvenečimi nezvočniki in na koncu besede: bez'ga:fke, f'ča:sj, f'küp, naf'ti:češ, ži:fčna; f'sobj, f's'tâlĵ; 'bükef, lo'či:tef, p'râf, zd'râf;
 ← nenaglašene vzglasne u pred nezvenečimi nezvočniki: f'čitĵ, fk'râla, f'sexne;
 ← vzglasnega p pred t: f'tič, f'tičĵ;
 ← začetnega pf- v starejših izposojenkah: 'fa:jmaštř/'fa:jmašter, 'fa:rof;
 ← v mlajših prevzetih besedah: 'fa:rba, 'fertik, 'fɔ:rman, 'lüft, 'ža:jfa.
- c ← ts v posameznih primerih: k'mɛ:ctvo.
- š ← skupine šč: 'išen, 'küšar, 'ni:še, 'pi:šek, ti'ši:;
 ← v besedi še'lâta/ša'lâta;
 ← s v skupini sk-: šk'riĵa;
- ž ← predloga z v položaju pred ĵ: ž 'jo:ȳ, ž 'jive.
- k ← t v položaju pred l: pok'lâčilĵ;
 ← t v položaju pred u (< -ol-): 'ku:čen;
 ← redko g: 'du:kša;
 ← redko tj: 'keden.
- g ← d v položaju pred n: g'nes;
 ← d v položaju pred l: g'le:ĵtva;
 ← k v položaju pred d: g'dâ.
- x ← k, g v položaju pred t: 'dɔ:xtar, 'no:ȳxet.

Zveneči nezvočniki so nastali tudi iz nezvenečih po asimilaciji na sledeče zveneče nezvočnike, nezveneči pa iz zvenečih z ustrežno asimilacijo na sledeče nezveneče in v izglasju.

3.3 PROZODIJA

- 3.3.1 Naglasno mesto v besedi je podobno kot v izhodiščnem sistemu, razlike pa so naslednje:
- 3.3.1.1 Naglašeni so *e, o* in *ə* pred nekdam kratkimi zadnjimi naglašenimi zlogi: *'žena, 'koša, 'megla*.
- 3.3.1.2 Po terciarnem premiku so v posameznih primerih naglašeni samoglasniki v odprtih zlogih: *'vüxa*.
- 3.3.1.3 Naglašeni so samoglasniki (tudi v predponah in predlogih) po umiku naglasa s kratkega zaprtega zloga: *'boğat, 'nâpnen, p'rinas, 'požnan, 'otpren, 'zâčnen*.
- 3.3.1.4 Naglašeni so samoglasniki v besednih oblikah, analogičnih po osnovni: *'xodla, 'metalâ, 'noşla, 'nesimo, po'koşena*.
- 3.3.2 Kolikost je enaka kot v izhodiščnem sistemu.
- 3.3.3 'V: ← naglašenih V;
 'V ← naglašenih V (novoakutiranih, skrajšanih staroakutiranih)
 ← umično ali po analogiji naglašenih samoglasnikov;
 V ← nenaglašenih samoglasnikov;
 ← naglašenih samoglasnikov po umiku naglasa z njih.

4 ONEMITEV GLASOV

- 4.1 Samoglasniki
- 4.1.1 Najpogosteje onemevajo *i, ě* in *ə* ob zvočnikih: *b'lo:ü, 'noşla, o'be:jšla, s'lü:žlj, 'vilce, š'tâlce; 'meţj, 'me:jšla, 'meļj; 've:jšla, 'vedlj; 'edŋ, 'kot»,* v redkih primerih onemevata *o: 'kâk, 'tâk* in *u: 'bo:uğatj, m're:jšj, s'tâftj*.
- 4.1.2 Pogosto onemi *i* v nenaglašenem velelniškem obrazilu v mn., dv.: *na'pi:šte, pog'ledŋte, 'zemte; pŋ'nesta, s'pečta*.
- 4.2 Soglasniki
- 4.2.1 Vzglasni *v* onemeva v položaju pred /č/, /z/: *'ča:six, 'zemen, z'digŋtj*.
- 4.2.2 Vzglasni *s* onemeva v položaju pred /p/: *p're:jšj, p'ro:uţj*.
- 4.2.3 V položaju pred /c/, /n/ onemeva /t/: *m'la:cj, 'lü:şna,* v izglasju tudi /x/: *fča:sj*.
- 4.2.4 V položaju ob /z/ v posameznih primerih onemeva /d/: *'zâj* pred /d/ pa /g/: *'dâ*.
- 4.2.5 V prvotni skupini *dl* je /d/ onemel: *'vile, 'şilo, 'vilce*.
- 4.2.6 V preteklem opisnem deležniku glagolskih osnov na *-t, -d* in glagola *jesti* onemevata /t/ in /d/: *c'vela, fk'râlj, 'jelj, 'pâla, p'rela, z'mela*.
- 4.2.7 Zaradi oblikoslovnega izenačevanja se odpravlja /j/ v pregibnih oblikah pri samostalnikih na *-r, -rja*: *'mežnara, pa'pi:ra, 'šo:uštara*.

5 RAZLIČNO

- 5.1 Premet vzglasnega *u* v položaju pred *m* in *b*: 'mu:jtj, 'mu:jen, 'bu:jtj, 'bu:jen.
 5.2 Disimilacija *r-r* > *j-r*: 'fa:jmaštj/'fa:jmašter; *r-r* > *n-r*: z'ma:ntrana.
 5.3 Disimilacija *v-m* > *l-m*: 'lâmp.
 5.4 Diferenciacija *mn* > *ml*: 'gümla.
 5.5 Diferenciacija *tl, dl* > *kl, gl*: pok'lâčilj, g'le:jtva.

6 BESEDILO

(Pripoveduje Marija Slana, roj. 1941)

'Negda smo 'moĝli pŕ 'ca:jtj 'vütro s'tântj, kâ smo 'dĕlalj. Do'ma: smo 'moĝlj na're:tj, 'nâx pa smo 'moĝlj 'itj na 'ta:brx, 'ne:i, ki smo 'doj s'lü:žlj o'ra:če pa 'to:u, ki smo 'ne:i 'meļj še 'teko. 'Mi:slin, smo 'meļj k'râve, pa 'ne:iso še 'moĝle 'tâk za o'ra:je, 'kâ smo 'sa:mo pŕpe'lâlĭ al 'kâj 'tâkšega, 'ne:i, 'o'vo pa smo 'moĝlj f'se 'doj s'lüštj, ki smo xo'dilĭ k'metj 'dĕlat. 'Moj 'oča že pa 'mâtj, 'jâs pa 'tü:dj. 'Jâs sen še 'šo:ulo 'xodla 'se:bo, 'kâj smo s'noĝje no'silĭ po 'jivj, ki smo 'ti:ste k'ri:že 'dĕlalj pa z'la:galj. 'Deča smo 'ti:sto v'la:člj, 'ne:i. 'Tân je bi'lo:u 'doštj, 'mi:slin, 'doštj 'lü:dj bi'lo:u, po de'se:t, po dva'na:jst, g'dâ so 'želj pa 'to:u. 'Te 'o'vj so 'ti:sto ko'si:lĭ, 'ne:i, pa 'gor so je'ma:lĭ, 'kâk se 'to:u 'neĝda 'dĕlalo. 'Mi: pa 'te 've:zalj, 'enĭ še 'za:dj b'li, 'deča pa 'te s'noĝje no'silĭ f'küp, 'te so se 'ti:stj k'ri:žj 'dĕlalj. 'Te pa smo f'ča:sj 'ti:sto v'la:člj, 'tâk 'kâ je po 'ce:ilĭ 'jivj 'ti:stj 'la:tj le'žâlĭ, 'ne:i. Pa 'te 'ti:sto 'dĕlalĭ f'sa:ko 'vütro. 'Dâ pa se za'če:lo m'la:tĭtj, 'te pa smo že 'moĝlj 'itj op š'tirex, na 'gümla se 'reklo, 'ne:i, ki so za'če:lĭ, 'peškj se 'to:u 'dĕlalo. S 'kuĭj so 'ti:stj 'meļj, 'ti:stj 'ge:pl, pa s 'kuĭj so š'li vok'ro:uk, 'ne:i, ki je 'ti:stj ma'si:n so g'nâlĭ, 'mi:, 'deča, pa s'noĝje 'coj no'silĭ. 'Moškj pa so 'te, 'edĭ je 'noĝer 'deva s'noĝje f'ti:stj ma'si:n, 'ne:i, 'deča pa smo 'coj v'la:člj. 'Te pa smo f'ča:six 'tâk, ki še si 'boj 'ma:lĭ 'bi:ja, pa si 'ne:i 'moĝa pŕ'jetj, 'te pa si, na 'enen s'noĝj si s'ta:u, na d'rü:gen pa v'leka, 'ne:i, na 'ti:sten v'leka, 'kâj bi 'moĝa 'doj 'itj, 'ne:i, 'kâ si 'tâk 'ne:i 'veda 'ti:stok'rât 'tâk. 'Dĕlatj pa smo 'tâk 'moĝlj že 'te. 'Kâk si z'ra:so že, pa si že 'moĝo 'itj 'se:bo. In 'nâx se 'te 'ti:sto, 'mi:slin, na 'gümlj. G'dâ se je 'ti:sto zm'la:tlo, 'te pa so 've:jalĭ pa 'se:jalĭ, po d'va:, 'tri: d'ni: se 'to:u 'dĕlalo. So 'meļj po s'to:u k'ri:žof pa po 'več. Na 'ta:brx smo xo'dilĭ 'tü 'so:usidĭ o'ko:ulĭ 'tü:dj. Pa 'te smo 'tâkše p'le:xe 'do:ublĭ za 'ti:stj. Če si 'bi:ja 'ce:ilĭ 'de:n, 'te si 'do:uba 'ce:ilega ok'ro:uglega, če pa 'sa:mo 'po:u d'ne:va, 'te pa polo'vico. Pa 'ti:sto pa op 'kuncj 'leta. 'Dâ je b'lo:u, 'mi:slin, 'kunec 'leta, 'te pa si 'šo:u na ra'ču:n, 'ne:i. 'oča na'va:dno so š'li na ra'ču:n, 'ne:i, ob bo'ži:čj, al pa pred 'no:uvin 'leton, al pa na š'te:fanovo. 'Te pa si 'ti:ste p'le:xe 'doj 'da:u, 'ne:i, pa so 'te 'vidlj, 'keko si še 'bi:ja 'dužen ali 'keko si 'me:ja 'vi:ška. Pa 'te 'ti:stj p'le:xj so za d'rü:go 'leto 'tân os'tâlĭ. 'Te pa si 'nâx 'pa: 'do:uba za 'ce:ilo 'leto.

Literatura

- Ivić, Pavle, 1981 (ur.), *Fonološki opisi ...* Sarajevo, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Koletnik, Mihaela, Fonološki opis voličinskega (SLA 366) in črešnjevkega govora (SLA 368), *Slavistična revija* 47, Ljubljana 1999, št. 1, 69–87.
- Koletnik, Mihaela, Fonološki opis govora na Zgornji Velki (SLA 364), *Jezikoslovni zapiski* 8, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Ljubljana, 2001, 139–149.
- Koletnik, Mihaela, *Slovenskogoriško narečje*, Maribor 2001.
- Logar, Tine, 1981, Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem, V: *Fonološki opisi ...* Sarajevo, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.

Phonological Description of the Local Speech of Negova [SLA 367]

Summary

The local speech of Negova (Slovenian Linguistic Atlas point No. 367) belongs to the eastern Slovenske gorice sub-dialect which is part of the Pannonian dialect group. Preserved in this speech is the quantitative opposition between the long monophthongs or diphthongs as the successors of the permanently long or circumflex vowels, and the short vowels as the successors of the old and new acute vowels in the non-final and in the final or the only syllable. There is no tonemic stress in the Slovenske gorice dialect. Both general Slovenian stress-shifts and the shift-back from the short syllable in the word-final position to the pre-stress vowel have occurred: ženà → žèna, nogà → nòga, mægla → mègla. The newly stressed vowel has remained short.

The most recent are the stress shift-backs (1) in individual words from the primarily circumflex long final, especially open syllable: 'vôha, and (2) from the primarily short circumflex syllable: 'âdvent, p'rinas, 'otpren, 'zâčnem. A tendency to generalize the stress-position either for all or for the majority of the forms of a word can also be observed: 'xôda, 'xôdla, 'xôdlj; 'zemj, 'zemta, 'zemte.

The vowel system of the Negova speech consists of the long stressed vowels: i:, ô:, u:, e:, o:, e:ĵ, o:ŷ, a:, r:, the short stressed vowels: i, ô, u, e/ɛ, o, e, â, ģ, and of the unstressed vowels: iĵ, u, e, o, a. The syllabic r, l and ŋ are unstressed as well. The vowel reduction is not heavy; most frequently i, ě and ə become muted in combination with the sonorants. The consonant system consists of the sonorants l, r, m, n, j, ĵ and v with the variant ŷ, and the voiced and voiceless consonants p, t, k, s, š, b, d, g, z, ž, č, f, c and x with the following peculiarities in their development: l' → l; -m → -n; n' → nĵ; before voiceless consonants and in word-final position v becomes [f]; the groups črě- and žrě- are preserved; dn → gn; mn → ml; pt → ft; tl, dl → kl, gl; sk → šk; xč → šč; šč → š. There are only individual occurrences of muted consonants; affected are v before č, z, s before p, t in combination with c, n

in the word-initial position, and in word-final position also x. In the past participle of the verbs in -t, -d and the verb jesti 'eat' the consonants t and d become muted.